



ΘΕΩΡΙΑ 3^{ης} ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΓΛΩΣΣΑ Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΡΗΜΑ (ΦΩΝΕΣ ΡΗΜΑΤΟΣ-ΣΥΖΥΓΙΕΣ ΡΗΜΑΤΟΣ) -Α' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ

Το Ρήμα

➤ Οι Φωνές Του Ρήματος

Οι φωνές του ρήματος είναι:

1. ενεργητική σε -ω ή -ώ

π.χ. ελέγχω, γελώ

2. παθητική σε -όμαι ή -μαι

π.χ. χαίρομαι, αγαπιέμαι

Πολλά ρήματα έχουν και τις δύο φωνές, π.χ. αγαπώ - αγαπιέμαι. Υπάρχουν όμως και ρήματα που σχηματίζουν μόνο τη μία φωνή, π.χ. ζω, ξυπνώ, τρέχω - έρχομαι, φαίνομαι.

Τα ρήματα που έχουν **μόνο παθητική φωνή** λέγονται **αποθετικά**. Μερικά αποθετικά ρήματα είναι τα: αισθάνομαι, γίνομαι, δέχομαι, εργάζομαι, εύχομαι, σέβομαι, θυμάμαι, μεταχειρίζομαι, συλλογίζομαι, φοβάμαι κτλ.

➤ Τα ρήματα έχουν:

α. Δύο αριθμούς: ενικό και πληθυντικό

β. Τρία πρόσωπα σε κάθε αριθμό:

α', β', γ' πρόσωπο στο ενικό (παίζω, παίζεις, παίζει)

α', β', γ' πρόσωπο στον πληθυντικό (παίζουμε, παίζετε, παίζουν).

Ο αριθμός και το πρόσωπο του ρήματος φανερώνονται από τις ξεχωριστές καταλήξεις που παίρνει το ρήμα.

γ. Συζυγίες

Δύο συζυγίες για κάθε φωνή. Το κριτήριο για τη διάκριση αυτών των δύο υποομάδων (α' και β' συζυγίας) είναι οι ιδιαίτερες μορφές των βασικών καταλήξεων. Έτσι:

- η ενεργητική φωνή έχει βασική κατάληξη -ω είτε **άτονο** (παίζω) είτε **τονισμένο** (μιλώ, θεωρώ).
- η παθητική φωνή έχει βασική κατάληξη -μαι, η οποία παίρνει τις μορφές -ομαι (δένομαι), -ιέμαι (αγαπιέμαι), -ούμαι (θυμούμαι).

Επομένως, πιο συγκεκριμένα το κριτήριο για τη διάκριση των δύο συζυγίων είναι ο **τονισμός**.

Στην **α' συζυγία** ανήκουν τα ρήματα που τονίζονται στην **παραλήγουσα** στην ενεργητική φωνή (γράφω, λύνω) και στην **προπαραλήγουσα** στην παθητική φωνή (γράφομαι, λύνομαι).

Στη **β' συζυγία** ανήκουν τα ρήματα που τονίζονται στη **λήγουσα** στην ενεργητική φωνή (κοιτώ, αργώ) και στην **παραλήγουσα** στην παθητική φωνή (αγαπιέμαι, θυμούμαι). Η β' συζυγία τέλος υποδιαιρείται σε υποομάδες που λέγονται **τάξεις**.

Ενεργητική φωνή		Παθητική φωνή	
α' συζυγία	β' συζυγία α' τάξη β' τάξη	α' συζυγία	β' συζυγία α' τάξη β' τάξη
-ω	-ώ -ώ	-ομαι	-ιέμαι -ούμαι

➤ Το α' συνθετικό

Ως α' συνθετικό σε μία σύνθετη λέξη μπορεί να τεθεί ένα ουσιαστικό, επίθετο, αριθμητικό, ρήμα, επίρρημα, πρόθεση ή αντωνυμία.π.χ.

- γη → γήπεδο. Το ουσιαστικό γη ως α' συνθετικό μπορεί να έχει τη μορφή → γαιο → γαϊάνθρακας, γεω → γεωπόνος
- καλο → καλοκαίρι. Το επίθετο καλός ως α' συνθετικό μπορεί να έχει τη μορφή: καλλι → καλλίγραμμα
- το αριθμητικό ένας γίνεται μονο → μονογονεϊκός
- δύο γίνεται δι → διώροφος, δισ → δισεκατομμύριο (όμοια και το τρία)
- τέσσερα γίνεται τετρα → τετράγωνο
- πέντε γίνεται πεντα → πεντάπλευρος, πενθ → πενθήμερη (πέντε + ημέρα)
- οι προθέσεις: από + δασυνόμενη λέξη της αρχ. ελληνικής → αφ, από + όπλίζω → αφοπλίζω, αντί + δασυνόμενη λέξη της αρχ. ελληνικής → ανθ : αντί + ύγιεινός = ανθυγιεινός, μετά + αύριο → μεθαύριο
- το επίρρημα χάμω ως α' συνθετικό γίνεται χαμο → χαμόγελο
επίσης : χειρ + έργο → χειρουργός (και όχι : χειρουργος) αλλά : κακός + έργο → κακούργος

Ασκήσεις

1. Να δηλώσετε την φωνή και την συζυγία των παρακάτω υπογραμμισμένων ρημάτων:

- Δημιουργήθηκε μεγάλο πρόβλημα μετά τις συνεχείς χιονοπτώσεις.
- Σκέφτομαι συνεχώς τρόπους, για να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα.
- Απαγορεύτηκε στους υπαλλήλους της εταιρίας να πίνουν καφέ στα γραφεία τους.

- Όσο και να προσπαθήσουμε είναι αδύνατο να καταφέρουμε τους στόχους μας.

2. Να μεταφέρετε τα παρακάτω ρήματα στην άλλη φωνή διατηρώντας το πρόσωπο, τον αριθμό και τον χρόνο:

⊗ θα έχω αγαπήσει

⊗ έχει γραφτεί

- νικηθήκαμε
- πιέζεις
- θα σηκώνουν
- είχε οδηγηθεί

3. Να βρείτε τη φωνή των ρημάτων που βρίσκονται στις παρακάτω προτάσεις:

- Τον αγαπούν και τον σέβονται όλοι.

Το διαστημόπλοιο πέρασε τα όρια του ηλιακού μας συστήματος.

- Η Αναστασία χτενίζεται από τη μητέρα της και διαμαρτύρεται.
- Η κυρία χτενίζεται μόνη της.
- Σε βλέπω να βασανίζεσαι χωρίς λόγο.
- Πολύ συχνά σοφίζεται τέτοιες εξυπνάδες.
- Οι πυρηνικές γεννήτριες εργάζονται ανελλιπώς.
- Δεν πετιέσαι μια στιγμή ως το περίπτερο;
- 4. Να βρείτε το α' συνθετικό των παρακάτω λέξεων και να δηλώσετε τι μέρος του λόγου είναι:
- αλλόθρησκος
- αντιμέτωπος
- μεταπείθω
- κοκκινόχωμα
- αναβοσβήνω
- μεγαλόσωμος
- ζωολογία
- βιβλιοθηκάριος
- αυτοκαταστροφικός
- πισώπλατα

5. Να σχηματίσετε σύνθετα με τα παρακάτω ζευγάρια λέξεων:

- μακρύς + ζωή
- πολύς + άνθρωπος
- γη + μήλο
- γη + γένος

- γη + λόφος
- καλός + γραμμή
- καλός + γέρος
- δύο + κόβω
- τρία + άθλιος